

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16.05.2007, sp. zn. 5 Tdo 538/2007, ECLI:CZ:NS:2007:5.TDO.538.2007.1

Číslo: 22/2008

Právní věta: Jestliže si pachatel přisvojil peníze, které mu byly omylem zaslány na bankovní účet, s nímž disponoval, pak pro rozlišení, zda tím spáchal trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1 tr. zák. (s využitím omylu jiného) nebo trestný čin zatajení věci podle § 254 odst. 1 tr. zák. (tj. věci, která se dostala do moci pachatele omylem), je rozhodující, zda pachatel věděl o omylu jiné osoby v době, kdy se peníze dostaly do jeho moci, tj. když se skutečně dozvěděl o takové platbě na bankovní účet (např. na základě výpisu z účtu). Věděl-li pachatel již v této době, že jde o peníze, které mu byly zaslány omylem, může spáchat jen trestný čin podvodu, nikoli trestný čin zatajení věci. Uvědomí-li si pachatel omyl (nebo je-li na něj upozorněn) až poté, co již získal cizí věc, za níž se považují podle § 89 odst. 13 tr. zák. i peníze na účtu, do své dispozice (do své moci), nemůže naplnit skutkovou podstatu trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. V takovém případě není vyloučena jeho trestní odpovědnost pro trestný čin zatajení věci podle § 254 tr. zák.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.05.2007

Spisová značka: 5 Tdo 538/2007

Číslo rozhodnutí: 22

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Podvod, Zatajení věci

Předpisy: § 250 tr. zák.
§ 254 tr. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. S. proti usnesení Krajského soudu v Brně ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. 5 To 569/2006, jako soudu odvolacího v trestní věci vedené u Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou pod sp. zn. 2 T 163/2005.

Z odůvodnění:

Obviněný J. S. byl rozsudkem Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou ze dne 24. 8. 2006, sp. zn. 2 T 163/2005, uznán vinným trestným činem podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., kterého se dopustil tím, že poté, co dne 25. 10. 2004 jako prodávající vystavil kupujícímu - obchodní společnosti O., spol. s r. o., fakturu ze dne 24. 10. 2004 na částku ve výši 24 561,60 Kč za dodávku 14 620 kg padaných

jablek a kupující omylem poukázal obviněnému bankovním převodem na účet vedený u banky G. M. B., a. s., č. XY, k němuž má obviněný dispoziční právo, nesprávnou částku ve výši 245 616 Kč místo správné částky ve výši 24 561,60 Kč, ačkoli byl dne 16. 11. 2004 zástupcem kupujícího upozorněn na zmíněný omyl a byl vyzván k vrácení přeplatku, odmítl vrácení peněz s poukazem na skutečnost, že tomu brání daňová exekuce vedená příslušným finančním úřadem na účet obviněného. Následně v době od 16. 11. 2004, kdy byla celá částka připsána na shora označený účet, do 29. 11. 2004 ve Ž. n. S., v N. M. n. M. a v B. n. P. obviněný uskutečnil prostřednictvím platební karty 15 výběrů peněz z tohoto účtu vždy ve výši po 15 000 Kč, přičemž tímto způsobem vybral z účtu ke škodě obchodní společnosti O., spol. s r. o., celou částku ve výši 221 054,40 Kč, kterou poškozená obchodní společnost omylem poukázala na tento účet, použil ji pro vlastní potřebu a přes opakované žádosti poškozené obchodní společnosti o její vrácení peníze doposud nevrátil.

Za výše uvedený trestný čin byl obviněný J. S. odsouzen podle § 250 odst. 2 tr. zák. za použití § 45 a § 45a tr. zák. k trestu obecně prospěšných prací ve výměře 400 hodin. Týmž rozsudkem pak soud prvního stupně rozhodl podle § 228 odst. 1 tr. ř. o povinnosti obviněného zaplatit poškozené obchodní společnosti O., spol. s r. o., na náhradě škody částku ve výši 221 054,40 Kč.

Citovaný rozsudek Okresního soudu ve Žďáru nad Sázavou napadl obviněný J. S. odvoláním, které Krajský soud v Brně usnesením ze dne 8. 11. 2006, sp. zn. 5 To 569/2006, zamítl podle § 256 tr. ř. jako nedůvodné.

Obviněný J. S. podal prostřednictvím svého obhájce proti usnesení odvolacího soudu dovolání, které opřel o dovolací důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) tr. ř. Podle názoru obviněného soudy nižších stupňů provedly ve vztahu ke spáchanému skutku popsanému ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně nedostatečné dokazování, jehož výsledkem je údajně nesprávné posouzení subjektivní a objektivní stránky trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. Jak dále obviněný ve svém dovolání mimo jiné podotýká, on sám nebyl schopen rozpoznat, o jakou platbu se v posuzovaném případě jednalo a kdo mu zaslal finanční prostředky. Závěrem obviněný J. S. navrhl, aby Nejvyšší soud zrušil napadené usnesení Krajského soudu v Brně a aby přikázal věc tomuto soudu k novému projednání a rozhodnutí.

Nejvyšší státní zástupkyně se vyjádřila k dovolání obviněného J. S. prostřednictvím státní zástupkyně činné u Nejvyššího státního zastupitelství. Státní zástupkyně je přesvědčena, že právní kvalifikace skutku není přílehavá, neboť správně mělo být jednání obviněného posouzeno jako trestný čin zatajení věci podle § 254 odst. 1 tr. zák. Obviněný totiž podle státní zástupkyně nevyužil omylu poškozené obchodní společnosti, aby získal cizí věc do své moci, ale finanční prostředky se dostaly do jeho moci právě z důvodu omylu na straně poškozené obchodní společnosti. Jelikož ovšem obviněný v tomto směru nevznesl ve svém dovolání žádné námitky, nelze podle názoru státní zástupkyně napravit zmíněné pochybení cestou dovolacího řízení. Proto závěrem svého vyjádření státní zástupkyně navrhla, aby Nejvyšší soud odmítl dovolání obviněného J. S. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.

Nejvyšší soud poté, co se vypořádal s dovolacími námitkami obviněného, které neodpovídají uplatněnému dovolacímu důvodu, dospěl mimo jiné k následujícím závěrům.

Nejvyšší soud nepřisvědčil obecné dovolací námitce obviněného J. S., podle které jeho jednání údajně nevykazuje znaky trestného činu podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák. ani žádného jiného trestného činu. Pokud jde o znak spočívající ve využití omylu jiného, který byl shledán u obviněného J. S., k jeho naplnění dojde tehdy, když pachatel sice sám nevyvolal omyl ani nepřispěl k jeho vyvolání, nicméně po poznání omylu jiné osoby jednal v příčinné souvislosti s tímto omylem tak, aby ke škodě cizího majetku sebe nebo jiného obohatil. Skutková podstata trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. je tedy naplněna i v případě, jestliže pachatel přijme z cizího majetku peněžní částku, o které ví,

že mu nepatří, neboť mu byla zaslána na jeho bankovní účet omylem. Při bankovním převodu z účtu na účet peněžní ústav sice podle pokynu plátce převede finanční prostředky na účet adresáta, ale majitel účtu je o tom informován zpravidla až později (např. výpisem z účtu). Za této situace tak v době, kdy finanční prostředky byly pouze připsány na účet pachatele, který o tom nevěděl, a tím již odňaty z dispozice poškozeného (tj. zejména jejich vlastníka), se však ještě nedostaly do moci pachatele. Stane se tak teprve tehdy, když se o tom pachatel dozví (např. zmíněným výpisem z účtu) a kdy tedy může s nimi nakládat jako s vlastními (např. provést jejich výběr). Jestliže v této době také již ví, že tyto finanční prostředky mu nepatří a že se dostaly do jeho moci omylem a přesto si je přisvojí, tak lze učinit závěr, že využil omylu jiného jednáním naplňujícím skutkovou podstatu trestného činu podvodu podle § 250 tr. zák. Dodatečně zjištěný omyl, tj. uvědomí-li si pachatel omyl (nebo je-li na něj upozorněn) až poté, co již získal cizí majetkovou hodnotu do své dispozice (do své moci), nemůže naplnit skutkovou podstatu trestného činu podvodu. V takovém případě však není vyloučena trestní odpovědnost pachatele za trestný čin zatajení věci podle § 254 tr. zák., jehož skutková podstata předpokládá, že pachatel neví o omylu jiného v době, kdy se cizí věc dostává do jeho moci, a tuto okolnost si uvědomí nebo je na ni upozorněn až následně (srov. Šámal, P., Púry, F., Rizman, S. Trestní zákon. Komentář. II. díl. 6. doplněné a přepracované vydání. Praha: C. H. Beck 2004, s. 1472; viz přiměřeně též rozhodnutí pod č. 17/1980 Sb. rozh. tr.).

V trestní věci obviněného J. S. dospěly soudy nižších stupňů ke skutkovému zjištění, podle něhož svědek Mgr. M. P. jako zástupce poškozené obchodní společnosti O., spol. s r. o., dne 16. 11. 2004 vyrozuměl obviněného J. S. o finanční částce, kterou tato obchodní společnost omylem zaslala na bankovní účet označený ve výroku o vině v rozsudku soudu prvního stupně. Přesto obviněný ode dne 16. 11. 2004, kdy byla finanční částka ve výši 245 616 Kč připsána na bankovní účet, k němuž měl obviněný dispoziční právo, uskutečnil do dne 29. 11. 2004 prostřednictvím platební karty a bankomatu celkem 15 výběrů peněz z tohoto účtu, a to vždy ve výši po 15 000 Kč. Jak přitom vyplývá z trestního spisu, k prvnímu výběru po připsání nesprávné částky došlo až dne 17. 11. 2004, tedy teprve den poté, co byl obviněný telefonicky upozorněn na zmíněný omyl svědkem Mgr. M. P. Z tohoto skutkového zjištění je zcela zřejmé, že obviněný si byl vědom skutečnosti, že peněžní prostředky omylem připsané na účet, s nímž disponoval, mu nepatří. Jestliže tedy v rozmezí 13 dnů obviněný uskutečnil celkem 15 výběrů peněz z uvedeného účtu prostřednictvím platební karty a bankomatu, ačkoli byl předem vyrozuměn o finanční částce zasláné mu omylem, a výběry peněz z tohoto účtu nebyly v inkriminované době vyváženy žádnými jinými oprávněnými příjmy obviněného, svědčí tato okolnost ve spojení s ostatními skutkovými zjištěními o jeho úmyslném jednání [srov. § 4 písm. a) tr. zák. a § 250 odst. 1, 2 tr. zák.]. Obviněný totiž zcela záměrně odčerpal z účtu právě ty peněžní prostředky, které mu byly zaslány omylem, protože v rozhodné době nemohl důvodně očekávat žádný oprávněný příjem takto vysoké částky na bankovní účet, k němuž měl dispoziční oprávnění. Ostatně o úmyslném zavinění obviněného svědčí i zcela nepravdivá záminka, kterou jako překážku pro vrácení peněz uváděl představitelům poškozené obchodní společnosti O., spol. s r. o., a jež měla spočívat v údajně zablokovaném účtu v důsledku exekuce prováděné finančním úřadem.

V úvahu pak nepřichází jiná právní kvalifikace posuzovaného skutku, a to ani v podobě trestného činu zatajení věci podle § 254 odst. 1 tr. zák., jak se mylně domnívá státní zástupkyně Nejvyššího státního zastupitelství ve svém vyjádření k dovolání obviněného J. S. Jednak je taková možnost v rozporu s uplatněnými dovolacími námitkami obviněného a jednak neodpovídá zákonu, konkrétně vztahu skutkových podstat trestných činů podvodu a zatajení věci. Jak je totiž patrné z rozhodných skutkových zjištění, k obohacení obviněného J. S. sice mohlo dojít již dne 16. 11. 2004, kdy byla na bankovní účet, s nímž disponoval, připsána peněžní částka omylem zasláná od poškozené obchodní společnosti O., spol. s r. o., ovšem v této době si ji obviněný ještě nepřisvojil ve smyslu ustanovení § 254 odst. 1 tr. zák. o trestném činu zatajení věci, protože nebylo vyloučeno, aby takto získanou peněžní částku vrátil poškozené obchodní společnosti. Přitom šlo o bankovní účet manželky obviněného, byť k němu měl dispoziční oprávnění právě obviněný, takže peníze na tomto účtu nebylo

možné automaticky považovat za peníze v majetku obviněného. Navíc v tuto dobu, dokud se peníze zaslané omylem obviněnému nacházely jen na bankovním účtu, neměly charakter věci s ohledem na tehdy platnou trestněprávní úpravu (viz též rozhodnutí pod č. 14/2006-I. Sb. rozh. tr.), protože novela ustanovení § 89 odst. 13 tr. zák. provedená zákonem č. 253/2006 Sb., podle které se ustanovení o věcech vztahují i na peněžní prostředky na účtu, nabyla účinnosti až dnem 1. 7. 2006. O přisvojení omylem zaslaných peněz lze proto uvažovat až za situace, když je obviněný počal prostřednictvím platební karty a bankomatu vybírat z bankovního účtu a používat pro svou potřebu. Teprve pak se k nim obviněný začal chovat jako k penězům vlastním, a definitivně tím vyloučil oprávněnou osobu (poškozenou obchodní společnost) z dispozice s těmito penězi, které až poté, co po výběru z bankomatu nabyly podobu peněz v hotovosti a staly se věcí, mohly být i předmětem útoku u trestného činu zatajení věci ve smyslu § 254 odst. 1 tr. zák. V této době, tj. při získávání hotových peněz jejich výběrem z bankomatu, ovšem již obviněný věděl o omylu poškozené obchodní společnosti O., spol. s r. o., na který byl upozorněn dne 16. 11. 2004, tedy ještě před výběrem první částky dne 17. 11. 2004. Za uvedené situace tudíž nemohl být spáchán trestný čin zatajení věci, který je podmíněn tím, že pachatel v době, kdy si přisvojuje cizí věc, neví o tom, že mu tato věc nepatří. V projednávaném případě však obviněný J. S. v době výběru peněz z bankovního účtu již věděl o omylu poškozené obchodní společnosti, který využil ke svému obohacení, protože neoprávněně získané peníze použil pro svoji potřebu. Takové jednání lze právně posoudit - s ohledem na výši způsobené škody - jen jako trestný čin podvodu podle § 250 odst. 1, 2 tr. zák., a nikoli jako trestný čin zatajení věci podle § 254 odst. 1 tr. zák.

Nejvyšší soud proto odmítl dovolání obviněného J. S. podle § 265i odst. 1 písm. e) tr. ř. jako zjevně neopodstatněné.